

Tevék, lovak, bárányok a színházi lombok alatt

75 éves színpad történetének első korszakát bemutató kiállítás

, amelyről a kurátor, **Gajdó Tamás**, az OSZMI munkatársa mesélt.

Rózsáért nem kellett a kellékesnek szaladgálnia, elég volt, ha a színpadtól karnyújtásnyira levő margitszigeti rózsalugasból szakított egy szálat a színész. A Víztorony is jól jött, amikor a boszorkányt a nézőtér fölött egészen a magas építmény csúcsáig lehetett röpíteni. Látványos és igényes turistacsalogatókat rendeztek már a kezdeti években is a most hetvenöt éves Margitszigeti Szabadtéri Színpadon. Az első öt év színháztörténeti emlékeiből kiállítás látható a Víztoronyt körülölelő kerengőben.

„Akusztikailag ez a hely kitűnő. Az emelt nézőtér, a mögötte magasló erkélyes torony és a szemközt meg oldalt álló terebély fák úgylátszik kitűnő hangfölfogó felület... Akárki választotta előadási helynek ezt a zugot, nagyszerűen értett hozzá” – írta a Nyugatban 1938-ban az az évben megnyílt Margitszigeti Szabadtéri Játékok egyik első előadásáról, Kacsóh Pongrác János vitéz

daljátékáról közölt kritikájában Tersánszky Józsi Jenő. Az írói dicséret Kaffka Pétert illeti, akinek tervei szerint most hetvenöt éve épült meg a Margitszigeti Nagyszínpad.

*A főváros idegenforgalmi tekintetben szerette volna a szabadtéri színházzal a Margitszigetet fellendíteni, tudom meg **Gajdó Tamás** színháztörténésztől. Elsősorban nem a magyar közönségre számítottak, hanem a turistáknak kívántak színvonalas szórakozást biztosítani. Egyébként a jegyeket olyan borsos áron kínálták, hogy azokat csak a módos, úri közönség tudta megvásárolni. A műsorfüzeteket, nyilván a nemzetközi érdeklődésre számítva, német és angol nyelven is megjelentették. Magyarul játszottak, de olyan darabokat választottak, amelyek Európa-szerte ismertek, mint például Shakespeare egyes drámáit, illetve könnyen követhető*

zenés műveket, operákat.

(képen Szentivánéji álom, 1939)

Erre a Nyugat-beli kritika is utal: „Közelünkben egy csomó idegen ül. Szingalézek, úgy tetszik. Nők is, férfiak is... Aggódóan figyeljük ezeket a mandulaszemű idegeneket; hogyan tetszik nekik ez a szabadtéri játék? Tetszik nekik. Mulatnak rajta,

tárgyalják, tapsolnak a közönséggel. A zene, az ének megfogja őket és egészen jól megérthetik, miről van szó a játékban. A kosztümök pedig biztosan elbájolják őket.”

Látványos előadásokat említ a színháztörténész. A *Csongor és Tündé*ben a kalmár kelméit cirkuszi vagy állatkerti tevé szállította. A

János vitéz

daljátékban igazi birkanyáját terelgetett Kukorica Jancsi meg elevenen ugráló juhász kutyája, a huszárok franciákkal vívott csatájában izzig-vérig tüzes paripák vágattak a színen, sőt még egy mesterséges tavat is berendeztek, amelybe a Bagó által hozott rózsát bedobhatta az Iluskát kereső vitéz. Tersánszky ugyan sokallotta, hogy a mostohát (mármint a bábuját) nemcsak a színpad terében röptették, hanem föl, egészen a Víztorony csúcsáig, de összességében neki is kellemes benyomása volt az előadásról.

A színpad annyira beolvadt a Margitsziget természeti környezetébe, hogy szinte alig lehetett megkülönböztetni tőle, említi Gajdó Tamás. A zenészek például földbe vájt árokban játszottak. A darabválasztás meg tovább hangsúlyozta ezt a sajátosságot. *Shakespeare*-től a hivatalos nyitó előadáson a

Szentivánéji álmot

, később

A vihart

, valamint az ugyancsak erdei helyszínű

Ahogy tetszik

et játszották.

Mendelssohn

zenéjére a fák között balettoztak a lányok. Az operák közül a

Bajazzók

, a

Faust

, a

Parasztbecsület

gyakran szerepelt a műsoron, de kedvelt szabadtéri előadásnak számított Schubert–Berté

Három a kislány

című dalműve is.

A réges-régi részleteket híradó-felvételekből ismerhetjük, meg onnan, hogy a színház egyik fő rendezője, Németh Antal nyolcmilliméteres filmet forgatott a próbákön és a premiereken. Ezeken látható a Víztorony akkor felújított környéke, de még az is, hogy micsoda rózsalugas virított a színpad mellett, és megbújt ott valamilyen vendéglátóhely is. A külsőségekre szintén adtak, a Víztorony tetejére ugyanúgy föl húzták a zászlót, mint ahogy a Globe Színházra szokás.

Folyamatosan játszottak akkor a nyári szezonban, a Nemzeti Színház produkciói mellett az Operaház előadásai költöztek ki a margitszigeti szabadtérre, ahol érdekes módon először főúri műkedvelő társulat lépett fel, 1938. június 10-én. Újházy György–Bárdos Lajos *Szent Margit-legendáját*

adták elő, Oláh Gusztáv rendezésében. Jellemző volt, hogy a kor vezető művészei szerepeltek vagy rendeztek a Margitszigeten, például Basilides Mária, Gobbi Hilda, Gózon Gyula, Honthy Hanna, Jávor Pál, Latabár Árpád, Lukács Margit, Major Tamás, Nádasdy Kálmán, Szelezcky Zita. Vendégművészként pedig Hans Meissner, a frankfurti állami színházak főintendánsa rendezte meg itt Schiller

Tell Vilmosát

A második világháború idején 1943-ban a korábbiakhoz képest kevésbé gazdag műsorkínálattal még működött a szabadtéri színpad. A bombázások azonban a földdel tették egyelővé, és csak 1949-től, az újjáépítését követően tudta folytatni hivatását.

A játszóhelyet ma működtető Szabad Tér Színház Nonprofit Kft. az évforduló alkalmából egész nyáron látogatható tárlatot rendez be *Színház a lombok alatt* címmel a Víztorony lábánál, a kerengőben július 5-én, az árvíz miatt ekkorra halasztódott nyitó előadásra. Az 1938 és 1943 közötti évek történetét felvillantó plakátok, fotók és színlapok eredetijét az Országos *Színháztörténeti*

Múzeum és
Intézetben őrzik.

(fotó: Margitszigeti Szabadtéri Színpad 2013, Fotó: Sirokai Levente)

Mátraházi Zsuzsa (Forrás: Szabad Tér Színház)